

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 295. Quandonam non liceat facere divortium ob adulterium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73973)

uxorem suam, nisi ob fornicationem. Quia verba Christi intelligenda esse de divortio tantum, quod ad thorum & cohabitationem, dictum est supra, & prout explicat S. Hieron. ad cu. c. 19. *Math.* & in *Epist. ad Amandum*. D. August. l. 2. de *adult. conjug. c. 9.* Innoc. 1. *Epist. ad Exuperium*. Trid. *sess. 24. de mat. can. 7.* & prout colligitur ex *Apost. 1. ad Cor. 7. precipio non ego, sed dominus &c.* Tamen autem verba illa Christi, uti & textus Juris can. c. ex *lueris. c. significasti. c. gaudemus. b. t.* faciunt mentionem solum de adulterio uxoris, ut pote graviore; adeoque Cajet. in illud *Math. 19.* censuit solis viris concedi potestatem faciendi divortium ob adulterium uxoris; verissima tamen sententia defendit, in hoc utrumque conjugem esse paris conditionis; cum jus divortii faciendi oriatur ex violatione fidei conjugalis (non enim censentur conjuges obligati ad mutuam cohabitationem & redditionem debiti, nisi quatenus sibi invicem fidem servaverunt) ob quam conjuges aequali jure obligantur. D. Thom. in 4. d. 35. q. unic. d. 4. Sanch. l. 10. d. 3. n. 6. Ponc. l. 9. c. 16. an. 4. Laym. l. c. n. 8. Castrop. l. c.

2. Resp. ad secundum: Nomine fornicationis moechiae, adulterii sufficientis ad divortium venit copula completa seu perfecta, quae fit cum effusione feminis, & sine qua non dividitur perfectè caro in alienam carnem, habita cum alieno viro vel femina; adeoque non venit copula imperfecta multoque minus tactus impudici, aut etiam pollutio habita secum aut cum alio. Sanch. l. 10. d. 4. num. 3. Ponc. l. 9. c. 16. num. 3. Laym. l. c. n. 7. Castrop. l. c. num. 2. Neque solum copula perfecta naturalis, sed & Sodomitica, bestialis; quia & per hanc dividitur caro in carnem alienam contra fidem datam matrimonii & pacti matrimonialis naturam. AA. iidem & alii passim, cum Abb. in c. *maritus. de adulterio. num. 3.* & communi.

3. Resp. ad secundum secundò: Adulterium præbens sufficientem causam divortii debet esse formale, seu continere malitiam formalem adulterii, ita ut, si ab ea aliquo modo excusetur, V. G. per violentiam commissum, vel etiam ignominanter, ut dum conjux bonæ fide accessit adulterum putans esse suum maritum, aut si probabiliter credens maritum suum mortuum, transit ad secundas nuptias, vel etiam fornicetur cum alio; cum talis fornicatio non habeat rationem formalis adulterii; non sufficiat ad faciendum divortium; cum jam alteri conjugi non sit injuriosum. Sanch. l. 10. d. 5. à num. 11. Laym. n. 13. Ponc. l. 9. c. 17. num. 8. Castrop. num. 3. cum communi. Quin & adulterium commissum ex metu cadente in virum constantem, non concedere innocenti jus faciendi divortium; eò quod non sit commissum ex malitia & dolo, quod requiri videtur l. *penult. ff. ad Leg. Jul. de adult.* docent cum Abb. *conf. 4. num. 3. vol. 1.* Rosell. v. *adulterium. n. 5.* Sylv. *ibid. q. ult.* Tabien. & alii, quorum sententiam probabilem censet Sanch. n. 13. Verum contrarium sentit Sanch. n. 16. Castrop. n. 3. Covar. in 4. *decret. 1. p. c. 5. num. 3.* Henric. l. 11. c. 17. n. 5. Cóninck. d. 35. du. 2. num. 10. Laym. l. c. citans plures alios; eò quod, cum metus non excuset à culpa adulterii, & fidei datæ violatione, quibus divortium jure naturæ immititur, non possit à divortio dotisque amissione excusare, licet excuset à pœna legibus inducta; ut AA. iidem.

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. IV.

Quæst. 295. Quando nam non liceat facere divortium ob adulterium.

1. Resp. in sequentibus casibus. Primò ubi uterque conjugum commisit adulterium; æquum enim non est, unius delictum puniri, æquali alterius delicto manente impunito; & paria delicta mutua compensatione delentur, prout statuitur, & dicitur expressè; c. *penult. & ult. de adult. c. significasti. c. ex lueris. eod. L. si uxor. ff. ad Leg. Jul. de adult.* item à S. August. l. 1. de *sermon. domi. in monte. c. 28. relato. in c. 1. 32. q. 2.* ubi: *Nihil iniquum, quam fornicationis causa dimittere uxorem, si & ipse convincitur fornicari; occurrit enim illud: in quo alterum judicas, te ipsum condemnas. Rom. 2. &c.* Nihilque refert, quod adulterium uxoris sit gravius & notorium, mariti minus grave & secretum, unum prius, alterum posterius; cum per utrumque fides data in matrimonium violetur, & jus separandi se soli innocenti concedatur. Sanch. l. 10. d. 5. à num. 2. Ponc. l. c. c. 17. num. 5. Gutt. de *mat. c. 129. num. 15.* Laym. l. c. Castrop. p. 6. §. 2. num. 1. cum communi. Nihilominus compensatio hæc mutua est solum, quò ad divortium & dotis amissionem, non verò quò ad accusationem criminalem & vindictam publicam; cum liberum sit marito accusare criminaliter uxorem de adulterio; uxori autem non permittitur hæc accusatio; L. 1. c. ad *Leg. Jul. de adult.* Sanch. l. 10. d. 8. num. 46. Laym. Castrop. *ll. cit.*

2. Secundò, si maritus adulterii uxoris fuit author; cum tunc æquè sit culpabilis ac uxor, Sanch. l. 10. d. 5. à num. 5. Ponc. num. 7. Gutt. num. 16. Farinac. *Tom. 1. q. 143. §. separatio thori.* Castrop. num. 2. Laym. *cit. num. 13.* cum comm. Procedit idipsum, si ve uxor invita, si ve libens prostitutionem consentiat. Castrop. *loc. cit.* arg. c. *discretionem. §. quòd si forsan. de eo, qui cognov. consang.* Item si adulterio uxoris consentiat (in quo casu vir consentiens etiam punitur pœnâ læonis; l. 2. c. ad *Leg. Jul. de adult.*) expressè vel tacitè; eò quod v. g. potens facile impedire, non impedivit, nulla intercedente legitima causâ hujus non-impeditionis, de quo paulò post; cum tacito illo consensu censendus sit remittere jus divertendi, quod ex illata sibi injuria conceditur. Castrop. Laym. *ll. cit.* Henric. l. 11. c. 17. num. 4. Sanch. *loc. cit. num. 3.* Qui etiam ibi notat, mulierem conciam de marito adulterio, neque impediendam, non esse censendam consentire; cum raro ipsa illud impedire possit, neque ejus dissimulatio, utpote quæ est viro subjecta, censenda est delicti approbatio. Quemadmodum etiam, si vir suspicionem habens de uxoris adulterio, dissimulet se in longinquum proficisci, animo statim redeundi, vel testes apponat absconditos, ut certus de adulterio, possit uxorem dimittere, vel in futurum emendare, nullatenus censendus est adulterio consentire, sed illud permittere ob honestum finem; Sanch. l. 10. d. 12. num. 52. & cum eo Castrop. *cit. num. 2.* Pari modo censendus non est adulterio consentire, adeoque prohiberi à faciundo divortio, quòd causam remotam dederit uxori ad illud. V. G. negando debitum, non suppeditando alimenta, expellendo illam à domo & à cohabitatione sua. Ponc. num. 7. Castrop. num. 3. Gutt. num. 8. Sanch. d. 5. num. 6. arg. c. *significasti. h. t.* & ibi Gl. v.

U

materiam.

materiam. Neque enim mulier ulla ratione ad fornicationem adduci debebat; neque, ut Ulpian. in *l. palam. ff. de rit. nupt. num. 43.* ignoscendum ei, qui obtentu paupertatis turpissimam vitam agit. Secus tamen foret, ut Sanch. Gutt. Castrop. &c. si vir ea intentione repulisset, alimentisve privasset &c. ut necessitate compulsa adulterium committeret; cum tunc adulterium uxoris viro sit voluntarium.

3. Tertiò, si conjux innocens nocenti jam condonasset adulterium; hac ipsa enim condonatione cessisset juri acquisito faciendi divortium. Castrop. num. 4. dicens, sic docere omnes. Idque sive hæc condonatio sit expressa, uti si verbis expressis remittat injuriam sibi factam, & inde jus acquisitum divertendi; sive tacita, ut si concilius adulterii, adeoque potens facere divortium conjugi adulteræ copuletur, vel illam ita familiariter tractet ac ante; cum enim his signis satis præsumitur habuisse animum reconciliationis, ad intentandum divortium accusandumque adulterium non admittitur. Castrop. citans decisionem Rotæ apud Farinac. 193. vol. 2. consensensque cum Sanch. l. 10. d. 14. à num. 2. ad hanc condonationem non requiri adulteri acceptationem, eò quòd hæc condonatio sit quedam juris cessio & remissio, quâ signis exterioribus manifestatâ tollitur ab adultero impedimentum petendi debitum, quod ex adulterio contraxerat. Quòd si tamen innocens adultero extrinsecus exhiberet dicta signa remissionis, absque animo tamen remittendi jus, quod habet, accusandi illum criminaliter & civiliter, etsi in foro externo nec divortium, nec accusationem intentare possit, probabile tamen censet Castrop. num. 5. cum Sanch. d. 24. num. 21. in foro conscientie jus divertendi & accusandi integrum remanere, eò quòd istiusmodi facta non sint ipso jure remissio; & certè si ex imperio Judicis facta, eò quòd adulterium non plene probatum, remissionem non inducerent, sed essent solum signa aliqua animi remittentis, sive ex quibus præsumeretur iste animus, adeoque remissio; unde hoc animo non existente, nulla est remissio; arg. *l. questum. §. item quaritur. ff. ad Leg. Jul. de adult.* ubi dicitur, destituisse videri. An verò ea sit tacita reconciliatio ex parte utriusque, dum conjux adulter emendatus alterum de emendatione monet, non convenit inter AA. affirmant Laym. cit. num. 14. Sanch. l. 10. d. 7. num. 4. Cón. d. 35. du. 2. num. 1. concl. 6. eò quòd monitus, esto, non admittat reconciliationem, eam tamen admittere teneatur; cum sit æquè nocens ac alter. Negant Castrop. num. 7. Ponc. l. 10. c. 17. in fine. Hurt. d. 11. diff. 3. num. 10. censentque monitum ex sola admonitione sibi facta & reconciliatione sibi oblata, sed non acceptata, non cessisse jus divertendi, & consequenter si sibi facta remissione, post hanc non delinqueret, posse adhuc intentare divortium, cum nihil impediât; emendatus vero seu monens intentare non poterit divortium, quòd sibi non fuerit delictum remissum. Porro si reconciliatus post reconciliationem commisit denuo adulterium, potest ei denuo ab innocente, non ob delictum condonatum, sed ob de novo commissum intentari accusatio, tam criminalis quò ad punitionem, quàm civilis, quò ad divortium & amissionem dotis. Unde etiam, si uterque nocens sibi mutuo injuriam cesserunt, alteruter iterum la-

psus in adulterium, divortio subjectus est absque eo, quòd innocenti divortium intentanti obijcere possit adulterium ante reconciliationem commissum, c. de his. de accusat. & l. transvere. c. de transact. cum remittentibus actiones non concedatur regressus; l. queritur. ff. de adultio edicto. Ita ex communi sententia Sanch. d. 5. n. 21. Laym. l. c. n. 14. Castrop. n. 6. Ponc. c. 17. in fine. Molin. tr. 3. d. 95.

Quæst. 296. An & qualiter conjux innocens possit propria autoritate divertere a conjuge adultero, an verò necessario expectanda sententia Judicis.

1. Resp. primò: Dum adulterium notorium est per evidentiã facti, vel etiam per confessionem rei in judicio etiam civili, licet innocenti citra sententiam facere divortium, tam quò ad debiti redditionem, quàm quò ad mutua cohabitationis separationem. Sanch. l. 10. d. 12. num. 31. juncto, num. 13. Surd. de aliment. tit. 7. q. 16. Abb. in c. constitutus, de convers. conjug. num. 4. Castrop. cit. p. 6. §. 4. num. 3. arg. c. ex parte. de sponsal. ubi: *Nemini licet uxorem dimittere sine manifesta causa fornicationis: unde rectè inferitur: ergo stante manifesta causa fornicationis licet eam dimittere. Siquidem cum delictum notorium est, perinde est, ac si publicâ sententiâ & judicio reus damnatus esset. Quin & nequidem Ecclesia in hoc casu adulterii notorii compellere potest innocentem ad adulterium recipiendum, pro ut decidi viderit in c. significasti. b. r. ubi: Si notorium est, mulierem ipsam adulterium commississe, ad eam recipiendam presatus vir cogi non debet &c.* Quam doctrinam verissimam esse ait Castrop. num. 9. sive adulterium factum sit post spoliũ (hoc est, post separationem) sive ante; eò quòd quocunque tempore notoriũ commissum sit, restitutio neganda est. Neque decisio cit. c. significasti. (esto, in ea solum fiat mentio adulterii commissi post spoliũ) ad hoc restringenda sit; cum commissum ante spoliũ sit gravius commissio post spoliũ, utpote ad quod illa separatio potuisset extitisse aliquis occasio.

2. Resp. secundò: Pari modo ob adulterium quoque occultum, secluso scandalo, potest innocens se separare à nocente, nullâ expectatâ sententiâ. Castrop. loc. cit. num. 2. juncto num. 5. citatis Sanch. ubi ante. à num. 5. & 14. Rebell. l. 2. q. 11. Cóninck. d. 35. num. 2. Hurt. d. 11. diff. 6. num. 21. &c. cum enim matrimonii natura ea sit, ut conjuges sibi invicem obligentur ad mutuam cohabitationem & debiti redditionem, dum carnem suam non diviserint in alienam, facta hac divisione carnis ab adultero, cessat hæc obligatio in innocente; adeoque innocens faciens divortium, non sibi ipsi jus dicit, sed jure à matrimonii natura concessio utitur. Potestque hoc ipsum dici divortium autoritate Ecclesiæ celebratum, ad hæc, si ob adulterium notorium (vel etiam, ut Ponc. ob adulterium, quod in continenti fieri potest notorium) licet innocenti propria autoritate à nocente divertere, licebit quoque id ipsum ei in foro conscientie ob adulterium secretum; jus enim separandi se ab eo non nascitur ex publicitate delicti, sed ex ipso delicto, cum publicitas requiratur solum ad evitandum scandalum, & consequenter scandalo cessante, quo modo